

Sygn. akt III AUa 571/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 kwietnia 2023 r. w Szczecinie

sprawy A. D.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o ponowne ustalenie wysokości emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 28 czerwca 2022 r., sygn. akt VI U 2422/20

1. oddala apelację.
2. zasądza od A. D. na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

	Barbara Białecka	
--	------------------	--

Sygn. akt III AUa 571/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 lipca 2017 roku nr (...) Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. działając na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy... oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji nr (...) z dnia 11 kwietnia 2017 roku, ponownie ustalił wysokość należnej A. D. emerytury stwierdzając, że od dnia 1 października 2017 roku miesięczna wysokość tego świadczenia dla ubezpieczonego wynosi 1 604,11 zł; po potrąceniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy – 1 341,74 zł, przy przyjęciu, że podstawę wymiaru emerytury stanowi kwota 4 986,34 zł, a emerytura wynosi 32,17 % podstawy wymiaru, tj. kwotę 1 604,11 zł.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony, zarzucając jej naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 2 Konstytucji RP, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 30 oraz art. 47 Konstytucji RP w zw. z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, tj. art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 64 ust. 1 i 2 w c z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 71 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji E w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Wskazując na powyższe zarzuty, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości tj. w kwocie 2232,88 zł brutto; a także zasądzenie od organu na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 czerwca 2022 r. oddalił odwołanie i zasądził od ubezpieczonego na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Ubezpieczony A. D. urodził się (...)

w K.. Ubezpieczony w 1967 roku ukończył naukę w Technikum Gospodarczym w Wydziale (...)otrzymując dyplom technika żywienia zbiorowego specjalność steward gospodarczy. W okresie od 7 sierpnia 1967 roku do 31 lipca 1972 roku ubezpieczony był zatrudniony w (...)P. w S. na stanowisku młodszego stewarda i pływał na liniach oceanicznych. W okresie zatrudnienia, od października 1968 roku do października 1970 roku ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową, gdzie ukończył kurs pomocników magazynierów żywnościowych na stanowisku podoficera żywnościowego. Po służbie wojskowej ubezpieczony ponownie podjął zatrudnienie w (...) jako steward. Ojciec ubezpieczonego M. D. był milicjantem na stanowisku dowódcy (...). W czerwcu 1971 r. ubezpieczony zawarł związek małżeński.

Podaniem z dnia 16 czerwca 1972 roku ubezpieczony zwrócił się do Komendanta Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w S. o przyjęcie do pracy w Komendzie Wojewódzkiej MO Służba Bezpieczeństwa w charakterze pracownika umysłowego na etacie wojskowym. W w/w podaniu ubezpieczony napisał, że ma zamiłowanie do tej pracy i z obowiązków będzie się wywiązywał bez uwag.

Przeprowadzona kontrola specjalna kandydata - ubezpieczonego nie ujawniła materiałów kompromitujących. Uznano, że zarówno kandydat, jak jego rodzina i rodzina żony cieszą się dobrą opinią, stąd nie ma przeszkód do przyjęcia ubezpieczonego do pracy w Służbie Bezpieczeństwa. Z dniem 1 sierpnia 1972 roku ubezpieczony został przyjęty na stanowisko inspektora Wydziału (...) i Dowodów Osobistych Służby Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w S..

W okresie od 20 listopada do 21 grudnia 1972 roku ubezpieczony odbył przeszkolenie na kursie wstępnym w zakresie Departamentu (...) i (...) Zawodowego (...) dla nowo przyjętych funkcjonariuszy SB. W okresie od 05 marca 1973 r. do 28 marca 1973 roku ubezpieczony ukończył kurs specjalistyczno-operacyjny biura paszportów i dowodów osobistych MSW. W okresie od 09 września 1974 roku do 8 maja 1975 roku ubezpieczony uczestniczył w rocznej szkole Służby Bezpieczeństwa w Ł., którą ukończył z wynikiem dobrym.

Z dniem 1 sierpnia 1975 roku ubezpieczony został mianowany funkcjonariuszem stałym. Natomiast, z dniem 1 grudnia 1976 roku ubezpieczony awansował na stanowisko starszego inspektora Wydziału (...) (...) w S..

Cały okres służby ubezpieczonego w Wydziale (...) miał charakter pracy operacyjnej. Ubezpieczony pracował na odcinku operacyjnego zabezpieczenia cudzoziemców z krajów kapitalistycznych przyjeżdżających do Polski w ramach wycieczek zorganizowanych. Praca ubezpieczonego polegała na kontroli zachowań, zainteresowań turystów. Ponadto ubezpieczony zajmował się pozyskiwaniem osobowych źródeł informacji tj. tajnych współpracowników i zakładaniem kontaktów operacyjnych spośród obywateli polskich, którzy mieli kontakt z cudzoziemcami.

We wniosku personalnym z dnia 16 listopada 1973 roku o przyznanie dodatku operacyjnego wskazano, że „ubezpieczony pracuje operacyjnie wśród cudzoziemców i robi duże postępy w tej pracy, prawidłowo układa współpracę ze osobowymi źródłami informacji”.

W opinii służbowej za okres od 1 sierpnia 1972 roku do 30 maja 1974 roku podano, między innymi, że „ubezpieczony mimo krótkiego stażu pracy posiada dość znaczne osiągnięcia zarówno na odcinku pozyskań osobowych źródeł informacji, jak i operacyjnego rozpoznania cudzoziemców. W okresie opiniowania pozyskał on sześciu tajnych współpracowników i dwa kontakty operacyjne oraz prowadził kwestionariusz ewidencyjny kryp. (...) o zabarwieniu rewizjonistycznym, który został przekazany do dalszego prowadzenia do Wydziału II-go. Spotkania z tw. Odbywa on systematycznie, ale praca z niektórymi osobowymi źródłami informacji jest jeszcze zbyt powierzchowna (...)”.

W opinii służbowej za okres od 1 czerwca 1974 roku do 31 maja 1976 roku wskazano, między innymi, że ubezpieczony, „pracuje na odcinku operacyjnego rozpoznania cudzoziemców z krajów kapitalistycznych przebywających na terenie S. na pobyt czasowy. (...). W pracy jest systematyczny i bardzo pracowity, bierze udział w życiu społeczno-politycznym, pełni funkcję przewodniczącego K. (...) przy tut. Wydziale. W pracy POP bierze on aktywny udział. Posiada on zmysł organizatorski w pracy operacyjnej, dużo uwagi poświęca pracy z osobowymi źródłami informacji i na tym odcinku ma dość znaczne osiągnięcia (...)”.

We wniosku personalnym z dnia 22 listopada 1976 roku dotyczącym mianowania na stanowisko starszego inspektora Wydziału Paszportowego (...) w S. podano między innymi, że ubezpieczony „samodzielnie pozyskuje osobowe źródła informacji z którymi współpracę układa prawidłowo. Systematycznie pogłębia on wiadomości zawodowe i ogólnopolityczne oraz uzupełnia wykształcenie w zakresie szkoły wyższej (...)”.

We wniosku z dnia 14 września 1978 roku o podwyższenie dodatku specjalnego podano między innymi, że ubezpieczony „posiada znaczne osiągnięcia i dobry dopływ informacji operacyjnych. Jest członkiem (...), pełni funkcję członka egzekutywy (...) przy Wydziale (...) (...)”.

Z dniem 1 maja 1979 roku ubezpieczony został przeniesiony do Wydziału III (...) na stanowisko starszego inspektora. Ubezpieczonemu przydzielono wówczas odcinek pracy wydziału w zakresie zwalczania grup antysocjalistycznych. W uzasadnieniu wniosku o nadanie stopnia podporucznika wskazano między innymi, że (...) z uwagi na dobre wyniki pracy operacyjnej został on przeniesiony na stanowisko starszego inspektora do Wydziału III. Na nowym odcinku pracy wyróżnia się on zaangażowaniem i inicjatywą w wykonywaniu stawianych zadań (...). Natomiast od września 1980 roku powierzono mu sprawowanie funkcji p.o. kierownika sekcji ochraniającej operacyjnie środki masowego przekazu oraz kulturę.

W dniu 7 maja 1979 roku ubezpieczony ukończył studia wyższe zawodowe na Zawodowym Studium Administracyjnym w zakresie administracji.

Z dniem 1 marca 1981 roku ubezpieczony awansował na stanowisko kierownika sekcji Wydziału III (...) w S., który to wydział zajmował się między innymi inwigilacją opozycji, osób związanych z kulturą (kina, teatry, filharmonia) i środkami masowego przekazu. Do zadań ubezpieczonego należało wówczas przede wszystkim praca z osobowymi źródłami informacji, poszukiwanie tych źródeł w środowiskach związanych z kulturą i środkami masowego przekazu, a także inwigilacją postaw, kontaktów zagranicznych, tych środowisk, oraz związków zawodowych. We wniosku personalnym o mianowanie go

kierownikiem sekcji podano między innymi, że ubezpieczony „osiąga wyróżniające się wyniki w pracy na powierzonym jemu odcinku. Właściwie układa on pracę z osobowymi źródłami informacji. Osiąga bardzo dobre wyniki w ujawnianiu i likwidowaniu zagrożeń. Umiejętnie planuje i realizuje działania operacyjne w prowadzonych sprawach (...).

Natomiast w opinii służbowej za okres od 2 maja 1979 roku do 19 lutego 1981 roku wskazano między innymi, że ubezpieczony „związku z wyróżniającymi wynikami w pracy zawodowej został przeniesiony służbowo do Wydziału III. Wykazuje tu w pełni swoje umiejętności operacyjne i intelektualne, oraz duży stopień samodzielności. Pozwala to mu na różnorodne rozwiązywanie zagrożeń. Pozyskiwał i prawidłowo obsługiwał osobowe źródła informacji (...)

W opinii służbowej za okres od 19 lutego 1981 roku do 10 stycznia 1983 roku wskazano między innymi, że ubezpieczony awansował do III Wydziału za osiągnięte wyróżniające się wyniki w pracy (...). Na nowym odcinku wykazał w pełni predyspozycje operacyjne i intelektualne oraz duży stopień samodzielności. W efekcie w różnorodny sposób i skutecznie rozwiązywał występujące na ochranianym odcinku zagrożenia. W prawidłowy sposób układał współpracę z osobowymi źródłami informacji. Osiągnięte wyniki w pracy stymulowały decyzje o powierzeniu mu funkcji kierownika sekcji chroniącej operacyjnie środki masowego przekazu oraz zagadnienia kultury. Od czasu objęcia tej funkcji ubezpieczony A. D. wykazał się wyróżniającymi efektami. Osobiście pozyskiwał nowe źródła informacji wzbogacając w istotny sposób stan rozpoznania. Uczestniczył we wszystkich uzyskach operacyjnych sekcji, jak też w czasie realizacji ważniejszych kombinacji i przedsięwzięć operacyjnych.”

W wyniku reorganizacji Wydziału III we wrześniu 1982 roku powierzono ubezpieczonemu funkcję kierownika sekcji wielozadaniowej (służba zdrowia, administracja wymiaru sprawiedliwości, prokuratury i NIK, szkolnictwo medyczne i sportowe, sport i turystyka, stowarzyszenia, związki, organizacje medyczne i prawnicze).

Z dniem 16 grudnia 1984 roku ubezpieczony został mianowany zastępcą naczelnika Wydziału (...) w S.. W opinii służbowej za okres od 10 stycznia 1983 roku do 30 czerwca 1987 roku wskazano, że ubezpieczony na tym stanowisku nadzoruje prace sekcji IV i IX. Posiada pełne przygotowanie praktyczne i teoretyczne do pracy na zajmowanym stanowisku. Pozwala mu to na właściwe kierowanie podległymi zespołami pracowniczymi oraz trafną oceną zaistniałych sytuacji operacyjnych i planowanie właściwych kierunków pracy. Kierowane przez tow. D. sekcje znacznie pod jego kierunkiem rozszerzyły i pogłębiły rozpoznanie operacyjne w ochranianych obiektach i środowiskach, co pozwoliło na szybkie ujawnienie występujących tam zagrożeń i sytuacji konfliktowych. Zrealizowały także szereg liczących się spraw operacyjnych, likwidując zaistniałe zagrożenia. Ubezpieczony „bezpośrednio włącza się do realizacji trudniejszych problemów operacyjnych oraz pracuje z osobowymi źródłami informacji i utrzymuje kontakty służbowe w ochranianych obiektach (...). Jest aktywnym członkiem partii, w obecnej kadencji został wybrany członkiem Egzekutywy POP nr 32.

Z dniem 1 lutego 1990 roku ubezpieczony został mianowany kierownikiem sekcji Wydziału C SB WUSW w S..

Z dniem 31 lipca 1990 roku A. D. został zwolniony ze służby na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o (...).

W trakcie pełnienia służby ubezpieczony nie był karany. Ubezpieczony był awansowany – kapral MO (1972 r.), starszy kapral MO (1974 r.), starszy sierżant sztabowy (1975 r.), młodszy chorąży (1978 r.), podporucznik MO (1980 r.), porucznik MO (1983 r.), kapitan MO (1987 r.). Otrzymywał też nagrody – brązową odznakę za zasługi w ochronie porządku publicznego w 1977 roku, srebrną odznakę za zasługi w ochronie porządku publicznego w 1982 roku, brązową odznakę „W służbie Narodu” w 1982 roku, Srebrny Krzyż Zasługi w 1984 roku, w 1989 Złoty Krzyż Zasługi.

Centralna Komisja Kwalifikacyjna nie widziała możliwości przyjęcia ubezpieczonego do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz do pracy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Zgodnie z zarządzeniem nr (...) Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 kwietnia 1972 roku do zakresu działania Biura (...) i Dowodów Osobistych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych należało m.in.: badanie i analiza zjawisk

oraz problemów wynikających z wyjazdów za granicę obywateli polskich i przyjazdów oraz pobytów czasowych i stałych w PRL obcokrajowców; współpraca z jednostkami operacyjnymi służby bezpieczeństwa i MO w sprawach zapobiegania niepożądanym wyjazdom obywateli polskich za granicę i przyjazdom oraz pobytom cudzoziemców na terenie PRL; prowadzenie wstępnego rozpoznania niektórych obywateli polskich wyjeżdżających do krajów kapitalistycznych; prowadzenie wstępnego rozpoznania niektórych cudzoziemców – obywateli państw kapitalistycznych przebywających w PRL na pobycie czasowym i stałym; wystawianie i wydawanie paszportów i dowodów osobistych dla celów operacyjnych.

Z dniem 1 stycznia 1975 roku Wydział (...) i Dowodów Osobistych Służby Bezpieczeństwa (...) w S. został przemianowany na Wydział (...) Służby Bezpieczeństwa (...) w S..

Zgodnie z zakresem pracy Wydziału (...) (...) w S. starszy inspektor operacyjny: przyjmował zwroty paszportów i wydawał zdeponowane na czas pobytu za granicą dowody osobiste, prowadził rozmowy operacyjno-sondażowe po powrocie z zagranicy m.in. na temat kontaktów wyjeżdżających z policją lub innymi służbami specjalnymi, kontaktów z wrogimi organizacjami (emigracji polskiej), kontaktów z prasą, radiem i telewizją, kontaktów turystów polskich z określonymi cudzoziemcami, prowadził rozmowy operacyjne z obywatelami polskimi powracającymi do kraju na paszportach konsularnych, itp.

Do zakresu działania Wydziału III Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych należała operacyjna ochrona przed antypaństwowym i dywersyjnym oddziaływaniem ośrodków zagranicznych, prowadzenie działań profilaktyczno-operacyjnych, współdziałanie z właściwymi organami administracji państwowej oraz władzami politycznymi w celu przeciwdziałania i likwidowania zjawisk i źródeł powstawania zagrożeń w zagadnieniach, środowiskach i obiektach nadbudowy politycznej:

- środowiska: twórcze, mniejszości narodowych, prawniczych, kombatanckich, dziennikarskich;
- zagadnienia kultury i sztuki, turystyki i sporty, ochrony zdrowia, adwokatury, radia i telewizji
- obiektów nadbudowy politycznej.

Wydział III WUSW S. realizował zadania związane ze zwalczaniem przejawów działalności zagranicznych ośrodków dywersji polityczno-ideologicznej, zorganizowanych grup antysocjalistycznych, prób tworzenia nielegalnych organizacji, związków i ruchów środowiskowych; działalności terrorystycznej i pogróżkowej o aspektach politycznych, przejawów wrogiej propagandy o aspektach politycznych.

Do zakresu działania Wydziału III Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej należało m.in. rozpoznawanie, wykrywanie, ograniczanie i likwidowanie antysocjalistycznej i antypaństwowej działalności wymierzonej przeciw konstytucyjnemu ustrojowi PRL, a także profilaktyczna ochrona przed działalnością której mowa wyżej. Zadania te Wydział III realizował w szczególności poprzez:

- rozpoznawanie negatywnych zjawisk społeczno-politycznych, nastrojów i konfliktów społecznych,
- ujawnienie, rozpracowywanie i neutralizowanie osób o wrogich poglądach politycznych;
- zabezpieczenie operacyjne osób wyjeżdżających służbowo do krajów kapitalistycznych,
- ujawnianie, rozpoznawanie i przeciwdziałanie naruszeniom przepisów o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej.

Zgodnie z zakresem pracy pracowników Wydziału III zastępca naczelnika Wydziału sprawował bezpośredni nadzór nad pracą sekcji II, IV i IX, pracował

z osobowymi źródłami informacji, konsultował i wypracowywał ważniejsze koncepcje przedsięwzięć operacyjnych i uczestniczył w ich realizacji.

Zgodnie z zakresem działania i organizacji pracy Wydziału C WUSW

w S. wydział C odpowiedzialny był za gromadzenie, opracowywanie, przetwarzanie oraz dystrybucję informacji otrzymywanych z komórek operacyjnych Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej z uwzględnieniem zasad konspiracji

i koordynacji; gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie oraz mikrofilmowanie materiałów archiwalnych SB i MO; sporządzanie dla MSW, kierownictwa MSW, wydziałów operacyjnych WUSW i terenowych jednostek SB opracowań i analiz spełniających rolę informacyjną oraz inspirujących kierunki działania; koordynację ochrony tajemnicy państwowej i służby w odniesieniu do terenowych organów administracji państwowej stopnia wojewódzkiego oraz państwowych, spółdzielczych i społecznych jednostek organizacyjnych.

W dniu 29 września 2009 roku Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w W. wystawił informację o przebiegu służby A. D. w organach bezpieczeństwa państwa nr (...), w której potwierdzono, że ubezpieczony w okresie od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku pełnił służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr. 63 poz. 425 ze zm.).

Decyzją z dnia 9 grudnia 2009 roku Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji uwzględnił informację IPN przy ponownym ustalaniu wysokości świadczenia ubezpieczonemu od dnia 1 stycznia 2010 roku stosując wskaźnik 0,7 % za każdy rok służby od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku (zamiast dotychczasowego wskaźnika 2,6%) obniżając jego wysokość.

W rozpoznaniu odwołania złożonego przez ubezpieczonego od ww. decyzji Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 8 września 2011 roku oddalił odwołanie. Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 września 2011 roku.

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Archiwum IPN w S. - na podstawie zapisów znajdujących się w aktach osobowych ubezpieczonego - sporządził 11 kwietnia 2017 roku informację o przebiegu służby nr (...), w której wskazano, że A. D. w okresie od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy ...

Zaskarżoną decyzją z dnia 19 lipca 2017 roku Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. ponownie ustalił od dnia 1 października 2017 roku wysokość należnej A. D. emerytury stwierdzając, że od dnia 1 października 2017 roku miesięczna wysokość tego świadczenia wynosi 1 341,74 zł, przy przyjęciu, że podstawa wymiaru emerytury to 4 986,34 zł.

Zdaniem Sądu Okręgowego odwołanie nie podlegało uwzględnieniu.

Sąd I instancji wskazał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie pozostawał między stronami bezsporny, ponieważ ubezpieczony nie kwestionował tego, że od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku pełnił służbę kolejno na stanowiskach: inspektora Wydziału (...) i Dowodów Osobistych (...), starszego inspektora Wydziału (...) (...), starszego inspektora, a następnie kierownika sekcji Wydziału III (...) w S., zastępcy naczelnika Wydziału III (...)w S., oraz kierownika sekcji Wydziału(...) w S.. Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że dokonując ustaleń faktycznych dopuścił dowód z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, z akt personalnych z IPN oraz przesłuchania ubezpieczonego. Przebieg służby ubezpieczonego A. D., który został szczegółowo udokumentowany dokumentami znajdującymi się w jego aktach osobowych IPN Sz (...) nie był też kwestionowany przez strony i jego ustalenie nie budziło żadnych wątpliwości Sądu. Sąd Okręgowy wskazał, iż nie znalazł również podstaw, by zakwestionować wiarygodność przesłuchania ubezpieczonego, co do charakteru czynności wykonywanych przez niego w spornym

okresie, gdyż wyjaśnienia w tym zakresie były konsekwentne i logiczne, a także spójne zarówno z dokumentami z akt osobowych ubezpieczonego, jak też z materiałami dotyczącymi zakresu działań Wydziału (...) (...) S., oraz Wydziału III SB WUSW S..

Na wstępie rozważań Sąd I instancji wskazał, że w dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym..., na mocy której wprowadzono przepis art. 13b, ustalający katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Przepis art.13b wymienionej ustawy wskazał cywilne i wojskowe instytucje i formacje, w których służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. uznaje się za służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Z art. 13a ust. 1 wyżej wymienionej ustawy wynika, że na wniosek organu emerytalnego Instytut Pamięi Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera dane osobowe funkcjonariusza, w tym imiona, nazwisko, nazwisko rodowe, imię ojca oraz datę urodzenia. Wniosek zawiera również określenie ostatniego stanowiska oraz formacji lub jednostki organizacyjnej, w której funkcjonariusz pełnił służbę w dniu zwolnienia ze służby (2). Wniosek organu emerytalnego, o którym mowa w ust. 2, może być przekazany w formie zbiorczej oraz w postaci elektronicznej (3). Informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, zawiera: 1) dane osobowe funkcjonariusza, o których mowa w ust. 2; 2) wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b; 3) formację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego (4). Informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12 (5).

Nadto ustawa zmieniająca wprowadziła nowe zasady ustalania wysokości policyjnej emerytury oraz renty. Zgodnie z przepisem art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

1) 0% podstawy wymiaru – za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b,

2) 2,6% podstawy wymiaru – za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Do tak ustalonych emerytur przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytury nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (art. 15 c ust. 2).

Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z tą regulacją nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 15 c ust. 3).

Art. 8a ustęp 1 i 2 ustawy zmieniającej przewiduje możliwość wyłączenia stosowania art. 15c, art. 22a i art. 24a w stosunku do osób pełniących służbę, o której mowa w art. 13b ze względu na krótkotrwałą służbę przed dniem 31 lipca 1990 r. (pkt 1)

oraz rzetelne wykonywanie zadań i obowiązków po dniu 12 września 1989 r.,

w szczególności z narażeniem zdrowia i życia (pkt 2). Ta kompetencja należy do ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który w drodze decyzji w szczególnie uzasadnionych przypadkach, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 i 2 może wyłączyć stosowanie art. 15c, art. 22a i art. 24a w stosunku do osób pełniących służbę, o której mowa w art. 13b. W takiej sytuacji do osób, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 15, art. 22 i art. 24 (art. 8a ust. 2).

Sąd Okręgowy wskazał, że na podstawie niespornych w sprawie dowodów ustalił, iż ubezpieczony dniem 1 sierpnia 1972 roku został przyjęty do pracy w Służbie Bezpieczeństwa na stanowisku inspektora Wydziału (...) i Dowodów Osobistych (...) w S.. Od tego czasu pracował on na odcinku operacyjnego zabezpieczenia cudzoziemców. W związku z wykazaniem zdolności operacyjnych oraz dużego stopnia samodzielności w wykonywaniu zadań, z dniem 1 maja 1979 roku został przeniesiony do Wydziału III. Tam przydzielono mu prace na odcinku zwalczania grup antysocjalistycznych. Następnie od września 1980 roku powierzono mu sprawowanie funkcji p.o. kierownika sekcji inwigilującej środowiska kultury oraz środków masowego przekazu. Z dniem 16 grudnia 1984 roku ubezpieczony został mianowany zastępcą (...)w S., zaś z dniem 1 lutego 1990 roku kierownikiem sekcji Wydziału (...) w S.. Przez cały wskazany okres ubezpieczony zajmował stanowiska samodzielne, zajmując się pracą operacyjną. Innymi słowy, skarżący świadomie i dobrowolnie pełnił służbę w strukturze policji politycznej PRL. Z przebiegu służby ubezpieczonego i zadań stawianych w jego służbie wynika,

że z powodzeniem działał w strukturze mającej na celu m.in. utrzymanie dominującej -

w stosunku do poszczególnych obywateli - roli komunistycznego państwa. Ubezpieczony świadomie wstąpił do Służby Bezpieczeństwa i był wyróżniającym się funkcjonariuszem tej służby, o czym świadczą opinie jego przełożonych, bądź uzasadnienia wniosków

o nadanie mu kolejnych stopni MO, a przede wszystkim jego awanse na coraz wyższe stanowiska. Ubezpieczony A. D. w ramach swojej służby w SB pracował operacyjnie, zajmował się pozyskiwaniem, a następnie utrzymywaniem kontaktów

z tajnymi współpracownikami, oraz innymi osobowymi źródłami informacji. Końcowym rezultatem jego służby było utrwalanie i podtrzymywanie ustroju socjalistycznego w PRL.

Sąd Okręgowy, biorąc pod uwagę wyżej poczynione ustalenia faktyczne, uznał,

iż ubezpieczony A. D. w okresach od 1 sierpnia 1972 roku do 1 lipca 1990 roku pełnił służbę wymienioną w art. 13b ust. 1 pkt 5 litera b) tiret 7 (służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe - wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze – wydziały paszportowe), art. 13b ust.1 pkt 5 litera c) tiret 4 służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe - wypełniające zadania SB – Departament III), oraz art.13b ust.1 pkt 5 litera d) tiret 3 (wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności (...) –Biuro C) na stanowiskach: inspektora Wydziału (...) i Dowodów Osobistych (...), starszego inspektora Wydziału (...) (...), starszego inspektora, a następnie kierownika sekcji Wydziału III (...) w S., zastępcy naczelnika Wydziału III (...)w S., oraz kierownika sekcji Wydziału C SB WUSW w S.. Te ustalenia są zbieżne z informacją Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Archiwum IPN w S. z dnia 11.04.2017 r. o przebiegu służby ubezpieczonego, z której wynika, że A. D. w okresie od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy...

Okres służby sprawowanej przez ubezpieczonego A. D. został wymieniony w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy... i uznany przez ustawodawcę jako okres służby na rzecz totalitarnego państwa.

Przepis art. 13b ust.1 ustawy zaopatrzeniowej zawiera definicję legalną pojęcia służby na rzecz totalitarnego państwa wskazując, że za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach wymienionych w tym przepisie. Stąd biorąc pod uwagę samą wykładnię leksykalną art. 13b ust.1, która zdaniem Sądu Okręgowego jest jasna i nie wymaga

żadnych dodatkowych interpretacji, należy uznać, że brak jest potrzeby w tym przypadku odwoływania się do wykładni systemowej bądź celowościowej celem prawidłowego zastosowania normy prawnej wynikającej z tego przepisu.

Sąd I instancji stwierdził, iż oceniając zasadność wniesionego odwołania wskazać należy w pierwszej kolejności na treść uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku sygn. akt III UZP 1/20.

W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy odpowiadając na pytanie, czy kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zostaje spełnione w przypadku formalnej przynależności do służb

w wymienionych w tym przepisie cywilnych i wojskowych instytucji i formacji w okresie od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku, potwierdzonej stosowną informacją Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wydaną w trybie art. 13 a ust. 1 ustawy, czy też kryterium to powinno być oceniane na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu, wskazał iż „kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 roku, poz. 723) powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka”.

W powyższej uchwale Sąd Najwyższy wskazał, że nie można wyłącznie z faktu, iż dana osoba przynależała do danej formacji z czasów PRL stwierdzić, że służyła na rzecz totalitarnego państwa. Nie można bowiem generalizować i przyjmować, że każdy funkcjonariusz działał na rzecz państwa totalitarnego, gdyż kłóci się to z ideą sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, opierającą się na indywidualnej winie i pozostającą w opozycji wobec odpowiedzialności zbiorowej.

W uchwale zwrócono także uwagę, że literalne brzmienie ustawy z 2016 roku nie zakłada żadnego rozróżnienia pomiędzy funkcjonariuszami, którzy w rzeczywistości dopuścili się czynów przestępczych lub podejmowali działalność przeciwko demokratycznej opozycji oraz tymi, którzy takich działań nie podejmowali lub należeli jedynie do personelu technicznego. Sąd Najwyższy wskazał nadto, że miejsce pracy i czas pełnienia służby nie może być jedynym kryterium pozbawienia (ograniczenia) prawa do zaopatrzenia emerytalnego, zwłaszcza wobec osób, które przeszły proces weryfikacji i kontynuowały zatrudnienie w wolnej Polsce. Pomniejszenie emerytury (czy też renty) może nastąpić, jeśli funkcjonariusz naruszał prawa i wolności innych osób zwłaszcza osób walczących o niepodległość, o suwerenność i o wolną Polskę.

Odkodowując pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie można zgodzić się z założeniem, że sam fakt stwierdzenia pełnienia służby od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku w wymienionych instytucjach i formacjach jest wystarczający do uzyskania celu ustawy z 2016 roku oraz by wykluczone zostało prawo do dowodzenia, iż służba pełniona w tym czasie nie była służbą pełnioną na rzecz totalitarnego państwa. Dlatego nie można ograniczyć się do bezrefleksyjnej wykładni językowej art. 13b ustawy z 1994 roku, gdyż zakodowane w nim pojęcie stanowi kryterium wyjściowe, przybierające postać domniemania możliwego do obalenia w procesie cywilnym.

Sąd Okręgowy wskazał, że nie zgadza się z wykładnią przepisu 13b ust. 1 dokonaną w tej uchwale, że „kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy... powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka”.

Zdaniem Sądu I instancji taka interpretacja przepisu art.13b ust.1 dokonana przez Sąd Najwyższy w w/w uchwale zmienia diametralnie definicję legalną służby na rzecz totalitarnego państwa wprowadzając nowe i nieznane temu przepisowi kryteria tj. ocenę służby danego funkcjonariusza pełniącego tą służbę w okresie od 22 lipca 1944 roku

do 31 lipca 1990 roku tj. weryfikację indywidualnych czynów pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Zdaniem Sądu Okręgowego przyjmowanie tej interpretacji przy jednoczesnym pomijaniu definicji legalnej służby na rzecz totalitarnego państwa zawartej w tym przepisie prowadziłyby w praktyce do ograniczonego stosowania tego przepisu bądź wręcz do jego wyeliminowania i to nie na drodze ustawodawczej tylko na podstawie wykładni przepisu dokonanej przez Sąd Okręgowy, która pomija treść obowiązującego przepisu wkraczając w kompetencje ustawodawcy, co jest niedopuszczalne w obowiązującym porządku prawnym opartym na trójpodziale władzy.

Sąd I instancji odwołał się jednocześnie do uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej ustawę zaopatrzeniową (druk nr 1061 z kadencji sejmiku 2015-2019), w którym zostały przedstawione argumenty za ustanowieniem zamkniętego katalogu jednostek organizacyjnych, w których służba ma być uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Między innymi w uzasadnieniu projektu wskazano, że „w związku z ewidentną potrzebą doprecyzowania katalogu jednostek, w których służba była pełniona na rzecz totalitarnego państwa oraz z uwagą Instytutu Pamięci Narodowej, ażeby nie wprowadzać w chwili obecnej zmian w ustawie lustracyjnej, gdyż mogłoby to wpłynąć w sposób istotny na prowadzone postępowania lustracyjne oraz na sam proces składania i badania oświadczeń lustracyjnych, zaproponowano wprowadzenie art. 13b w ustawie zaopatrzeniowej, który enumeratywnie określa jaka służba zostaje uznana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pojęcie „służby w organach bezpieczeństwa państwa” zostaje zastąpione pojęciem „służby na rzecz totalitarnego państwa”, ażeby nie wprowadzać nowej definicji organów bezpieczeństwa państwa wyłącznie na potrzeby ustawy dezubekizacyjnej. Katalog wprowadzany w art. 13b oraz przedstawione w tym zakresie [...] uzasadnienie zostało opracowane przez Instytut Pamięci Narodowej” (por. uzasadnienie projektu ustawy).

Ustawodawca wprowadzając przedmiotowy katalog instytucji i formacji w oparciu o badania historyczne IPN nie miał żadnych wątpliwości, że jednostki wymienione w tym katalogu miały za zadanie utrzymywanie reżimu totalitarnego na terenie Państwa Polskiego. Przy czym dla ustawodawcy sam fakt pełnienia służby w tych formacjach oznaczał służbę na rzecz totalitarnego państwa bez jakichkolwiek dodatkowych kryteriów warunkujących zastosowanie art. 13b.

Biorąc pod uwagę zasadnicze motywy tej ustawy oraz treść uchwały Sądu Najwyższego zdaniem Sądu Okręgowego zbędna stała się potrzeba odkodowywania pełnej treści pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” poprzez nadanie przepisowi art. 13b nowej treści niezgodnej z wolą wyrażoną przez ustawodawcę. Podobne poglądy wyraziły w swoich orzeczeniach też inne sądy (por. wyrok NSA z 14.10.2020 r., I OSK 3208/19, Legalis nr 2529684, zdanie odrębne SSA Jerzego A. Siekluckiego do wyroku SA w Lublinie z 15.12.2020 r., III AUa 964/20, Legalis nr 2530663).

Sąd I instancji wskazał, że zasadniczym celem nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej było ograniczenie przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa z uwagi na to, że nie zasługują one na ochronę prawną przede wszystkim ze względu na powszechne poczucie naruszenia w tym zakresie zasady sprawiedliwości społecznej. Jednocześnie wskazano tam, że jako przywilej należy rozumieć ustalenie świadczeń emerytalnych i rentowych na zasadach znacznie korzystniejszych, wynikających z ustawy zaopatrzeniowej w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent zdecydowanej większości obywateli na podstawie ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Chodzi o możliwość przejścia na emeryturę już po 15 latach służby. Jako podstawa wymiaru emerytury lub renty przyjmowane jest uposażenie należne na ostatnio zajmowanym stanowisku, zaś kwota emerytury lub renty inwalidzkiej może stanowić nawet 80 % (emerytura) lub 90 % (renta inwalidzka) tego uposażenia. Zdaniem autora projektu, o ile taki sposób ustalania świadczeń emerytalno - rentowych dla funkcjonariuszy strzegących bezpieczeństwa państwa, obywateli i porządku publicznego jest jak najbardziej zasadny, o tyle jest nie do przyjęcia dla byłych funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Istotnym przywilejem funkcjonariusza policji jest również bardzo korzystna regulacja polegająca na tym, że świadczenie emerytalne wzrasta o 2,6 % wymiaru za każdy dalszy rok służby (art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy). Celem ustawy nowelizującej było zniesienie tego przywileju i przyjęcie za okresy służby na rzecz totalitarnego państwa o % podstawy wymiaru.

Można zatem stwierdzić, że tak rozumiany cel ustawy wyraża się w pozbawieniu przywilejów nabytych z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa”.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w takiej sytuacji założenia i cel nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej co do zasady uzasadniają ingerencję ustawodawcy w już przyznane uprawnienia emerytalne i rentowe funkcjonariuszy, jeżeli ich uprawnienia mają związek ze służbą na rzecz totalitarnego państwa. W takiej sytuacji ustawodawca może ograniczyć ochronę praw nabytych –niegodziwie bądź niesłusznie przez funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa wprowadzając regulacje prawne poprzez obniżenie świadczeń dotychczas przez nich otrzymywanych.

Sąd I instancji wskazał, że takie stanowisko też zajął Trybunał Konstytucyjny, który wyrokiem z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie sygn. akt K 6/09 Trybunał Konstytucyjny uznał, iż art. 15b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji stanowiący, że w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 1) 0,7 % podstawy wymiaru - za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990; 2) 2,6 % podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz pkt 2-4; jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji.

W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał między innymi, iż z konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa nie wynika w żaden sposób, że każdy bez względu na cechujące go właściwości, może zakładać, że unormowanie jego praw socjalnych nie ulegnie nigdy w przyszłości zmianie na jego niekorzyść. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego ustawodawca był uprawniony do wprowadzenia regulacji obniżających w racjonalnie miarkowany sposób świadczenia emerytalnego za okres służby w organach bezpieczeństwa publicznego, których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Zdaniem Trybunału zasada ochrony praw nabytych zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczenia praw podmiotowych przysługujących jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym. Ochrona praw nabytych nie oznacza przy tym nienaruszalności tych praw i nie wyklucza stanowienia regulacji mniej korzystnych, jeżeli przemawiają za tym inne zasady, normy lub wartości konstytucyjne. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego zasada ochrony praw nabytych nie ma zastosowania do praw nabytych niesłusznie lub niegodziwie, a także praw nie mających oparcia w założeniach obowiązującego w dacie orzekania porządku konstytucyjnego.

Sąd Okręgowy podniósł, że w pełni podziela to stanowisko, jak również to wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 marca 2011 roku (sygn. akt II UZP 2/11, Legalis nr 288417, w której Sąd Najwyższy wskazał na możliwość ingerencji ustawodawcy w sferę prawa zabezpieczenia społecznego pozostającej w zgodzie z konstytucją RP odnosząc się do przepisów tzw. pierwszej ustawy dezubekizacyjnej. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 marca 2011 r. nie zakwestionował słuszności obniżenia w tej nowelizacji ustawy zaopatrzeniowej z 2009 roku wskaźnika tzw. wysługi emerytalnej funkcjonariuszy służb mundurowych z 1,3 % do 0,7 % podstawy wymiaru ich emerytury.

Również Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 czerwca 2021 roku sygn. akt P 10/20 uznał, że art. 22a. 2. ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723) jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ograniczając kontrolę konstytucyjności do art. 22a ust. 2 ustawy, TK stwierdził, że „nie ma on charakteru prawnokarnego ani represyjnego. Nie zawiera w ogóle sankcji karnych ani innych sankcji o charakterze represyjnym, nie przesądza również o

winie adresatów wyrażonej w nim normy. Wprowadza natomiast nową zasadę determinującą wysokość kwoty wypłacanej z tytułu wcześniej ustalonego świadczenia rentowego, niewątpliwie obniżając wysokość tej kwoty w konkretnej sytuacji, w jakiej znajduje się strona postępowania sądowego, na tle którego zadano pytanie prawne. Trybunał przypominał, że charakter represyjny przepisu nie jest tożsamy z regulacją ustanawiającą niekorzystne rozwiązanie, stanowiącą określoną dolegliwość dla ich adresata (por. wyrok TK z 24 lutego 2010 r., sygn. K 6/09 i decyzję Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 14 maja 2013 r. w sprawie 15189/10, C. i inni przeciwko Polsce). Sąd pytający, uzasadniając zarzut niezgodności z art. 2 Konstytucji w zakresie dotyczącym rzekomego naruszenia zasady *ne bis in idem*, opierał się na mylnym przyjęciu charakteru karnego regulacji zawartych w ustawie. Do przepisu określającego wysokość wypłacanego świadczenia rentowego nie mają zastosowania gwarancje konstytucyjne dotyczące odpowiedzialności karnej, co wynika nie tylko z nazwy zastosowanego środka ustawowego, ale przede wszystkim z treści kontrolowanego przepisu ustawy (por. wyrok TK z 10 grudnia 2002 r., sygn. P 6/02, OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 91), który nie ma na celu poddania byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa jakiegóż formie ukarania (zob. wyrok TK z 18 listopada 2010 r., sygn. P 29/09). Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny wskazał,

że procedura weryfikacji naruszenia zasady *ne bis in idem* przez przepis ustawowy powinna obejmować dwa etapy: 1) ustalenie, czy co najmniej dwa środki przewidziane przez ustawodawcę jako reakcja na określone zachowanie jednostki mają charakter represyjny; 2) jeżeli co najmniej dwa takie środki mają charakter represyjny, konieczna jest weryfikacja, czy realizują one tożsame, czy odmienne cele. Tylko w przypadku realizacji identycznych celów przez różne środki o charakterze represyjnym można wskazać naruszenie zasady *ne bis in idem* (por. wyrok TK z 21 października 2014 r., sygn. P 50/13). Art. 22a ust. 2 ustawy określa wysokość świadczeń rentowych dla byłych funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz państwa totalitarnego, którzy zostali zwolnieni ze służby przed 1 sierpnia 1990 r. Rentę taką wypłaca się, zgodnie z treścią kontrolowanego przepisu, w kwocie minimalnej według orzeczonej grupy inwalidzkiej. Kwestionowany przepis został wprowadzony ustawą nowelizującą z 2016 r. i stanowi pierwsze obniżenie świadczeń rentowych byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa. Ustawodawca w 2009 r., oceniając jednoznacznie negatywnie aparat bezpieczeństwa PRL, ograniczył niegodziwie nabyte przywileje emerytalne (por. wyrok TK, sygn. K 6/09), natomiast wysokość świadczeń rentowych pozostawił na niezmiennym poziomie. Skoro przepis poddany kontroli nie ma charakteru represyjnego a obniżenie wysokości świadczeń rentowych byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa zostało w nim dokonane po raz pierwszy, oczywisty jest wniosek, iż art. 22a ust. 2 ustawy nie może naruszać konstytucyjnej zasady *ne bis in idem*. Jeśli chodzi o ocenę zakwestionowanego przepisu z punktu widzenia wywodzonej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że uprzywilejowane prawa rentowe byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa zostały nabyte niegodziwie. Taką ocenę przyjął i szeroko uzasadnił Trybunał Konstytucyjny w wyroku o sygn. K 6/09. Nie można bowiem uznać celów i metod działania organów bezpieczeństwa PRL za godziwe. Trybunał stwierdził, że służba w instytucjach i organach państwa, które systemowo naruszały przyrodzone prawa człowieka i zasady państwa prawa, nie może w demokratycznym państwie prawnym uzasadniać roszczeń do utrzymania przywilejów uzyskanych przed upadkiem dyktatorskiego reżimu. Sposobem nagradzania funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL za służbę na rzecz totalitarnego państwa były, wśród wielu innych, przywileje emerytalne i rentowe, przede wszystkim prawo do świadczeń znacznie przewyższających swą wysokością emerytury i renty osób niepracujących w tych organach. Te przywileje ich beneficjenci zachowali także w wolnej i niepodległej Polsce, co znalazło swój wyraz w ustawie zaopatrzeniowej sprzed nowelizacji dokonanej 16 grudnia 2016 r. Ustawodawca w 2009 r., oceniając jednoznacznie negatywnie aparat bezpieczeństwa PRL, ograniczył niegodziwie nabyte przywileje emerytalne (por. wyrok TK, sygn. K 6/09), natomiast wysokość świadczeń rentowych pozostawił na niezmiennym poziomie. Redukcja wysokości świadczeń rentowych dokonana wskutek nowelizacji z 2016 r. miała na celu pozbawienie przywilejów uzyskanych w służbie na rzecz państwa totalitarnego, a zatem uznawanych za nabyte w sposób niesłuszny, w stopniu adekwatnym do wysokości tych przywilejów, czyli różnicy w wysokości świadczeń rentowych, w stosunku do osób pracujących w podobnym okresie na stanowiskach równorzędnych, poza aparatem bezpieczeństwa totalitarnego państwa. Miała zatem na celu realizację konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji) oraz stanowiła przykład urzeczywistnienia przez ustawodawcę konstytucyjnej możliwości odebrania uprzywilejowania niesłusznie uzyskanego (zasada sprawiedliwości społecznej wywodzona z art. 2 Konstytucji). Cel ten nie został w pełni

zrealizowany przez pierwszą redukcję wysokości świadczeń pobieranych przez byłych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa. W przypadku ofiar represji ze strony systemu komunistycznego okres ich politycznego pozbawienia wolności wprawdzie jest uznawany za okres wliczający się do okresów składkowych, ale ze względu na brak dochodów nie znajduje przełożenia na poprawę ich sytuacji majątkowej. Wprowadzone w 2009 r. środki nie były wystarczająco efektywne, mając na uwadze zamierzony rezultat. Nadal bowiem osoby pozostające w czynnej służbie na rzecz państwa totalitarnego czerpały z tego tytułu korzyści o wiele większe niż przysługujące przeciętnemu obywatelowi, a w szczególności - ich pozycja była korzystniejsza względem osób, które doświadczyły przemocy ze strony państwa totalitarnego i nie otrzymywały z tego tytułu stosownych dodatków. Obecna regulacja zmierza zatem do wytworzenia stanu równowagi w zakresie wysokości świadczeń rentowych poprzez ich obniżenie, pominięte całkowicie w 2009 r. w treści ustawy obniżającej wysokość świadczeń emerytalnych funkcjonariuszy. Nie można więc uznać, że redukcja dokonana w zakwestionowanym przepisie, obejmująca tym razem również wysokość uposażenia z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej inwalidztwem mającym związek ze służbą na rzecz totalitarnego państwa, była niedopuszczalna z punktu widzenia zasady ochrony praw słusznie nabytych. Wprowadzona regulacja pozbawiła byłych funkcjonariuszy państwa totalitarnego przywilejów nabytych niesłusznie, z naruszeniem zasad sprawiedliwości społecznej i w sposób niedopuszczalny w demokratycznym państwie prawnym, a więc niepodlegającym ochronie konstytucyjnej (zob. przytaczane wcześniej wyroki TK o sygn.: K 27/09, K 4/99, SK 42/01, K 17/09, K 9/12). Obniżając wysokość należnych świadczeń ustawodawca zapewnił jednocześnie, że będą one na poziomie zbliżonym do tego, który przysługuje osobom represjonowanym przez reżim. Nie jest zatem prawdziwe stwierdzenie, że osoby te zostały pozbawione środków do życia; co najwyżej - ich sytuacja życiowa przestaje być nieproporcjonalnie korzystna, a zatem przywrócone zostaje poszanowanie konstytucyjnych zasad sprawiedliwości społecznej. Należy raz jeszcze przypomnieć, że wypłacane świadczenie rentowe nie może być niższe od kwoty najniższego świadczenia rentowego według orzeczonej grupy inwalidzkiej. Żaden był funkcjonariusz pełniący służbę na rzecz państwa totalitarnego nie pozostanie bez środków zapewniających minimum egzystencji - poziom finansowy, na jakim często zmuszone są żyć osoby represjonowane w poprzednim, totalitarnym systemie. Ponadto regulacja wprowadzona w kontrolowanym przepisie jest fragmentem ustawy stanowiącej przejaw procesu uporania się ustawodawcy z rozliczeniem - w granicach określonych przez zasadę demokratycznego państwa prawnego - reżimu komunistycznego panującego w Polsce w latach 1944-1989. Aksjologicznym uzasadnieniem tego rodzaju prawodawstwa jest w szczególności preambuła Konstytucji, w której ustrojodawca nawiązuje do „najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej” (przemilczając okres rządów komunistów) i przypomina o „gorzkich doświadczeniach z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane”. Realia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej charakteryzowały się m.in.: 1) monopolistyczną władzą partii komunistycznej (marksistowsko-leninowskiej) i jej, zagwarantowaną konstytucyjnie, przewodnią rolą w państwie; 2) nacjonalizacją przemysłu, 3) monopolem państwa w zasadniczych gałęziach gospodarki i wyłączeniem wolnego rynku; 4) uzależnieniem obywateli od państwa w przeważających obszarach życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego, 5) brakiem pluralizmu politycznego i związkowego, 6) ograniczeniem lub całkowitym brakiem wolności i praw obywatelskich, w tym w szczególności wolności słowa, 7) brakiem realnych środków prawnych, służących, w razie konfliktu z reżimem, dochodzeniu praw i wolności osobistych i politycznych, 8) powszechną inwigilacją życia prywatnego przez służby państwa, 9) zastrzeżonym w konstytucji PRL sojuszem ze Związkiem Sowieckim. Na straży panowania reżimu komunistycznego w Polsce w latach 1944-1989 stały organy bezpieczeństwa PRL i ich funkcjonariusze. Częścią systemu totalitarnego państwa były wyższe wynagrodzenia i różne udogodnienia socjalne funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa w tym okresie w porównaniu z pozostałą częścią społeczeństwa polskiego, decydujące o uprzywilejowanej pozycji wskazanej grupy podmiotów. Dlatego obniżenie świadczeń rentowych dawnych funkcjonariuszy pracujących na rzecz totalitarnego państwa, przede wszystkim funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, znajduje podstawę aksjologiczną w preambule Konstytucji oraz licznych aktach prawa międzynarodowego. Zaskarżony przepis jest wyrazem jednoznacznie negatywnej oceny reżimu komunistycznego, który nie mógłby funkcjonować w Polsce w latach 1944-1989 bez stojących na jego straży organów bezpieczeństwa, czyli ich funkcjonariuszy. W ocenie TK, ustawodawca, pozostając w zgodzie z systemem konstytucyjnych wartości, był uprawniony, pomimo znacznego upływu czasu od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, do wprowadzenia kolejnej regulacji obniżającej - w racjonalnie miarkowany sposób - świadczenia rentowe za okres służby w formacjach pracujących na rzecz ustanowienia i podtrzymywania reżimu, który nie był ani demokratyczny, ani oparty na rządach prawa, a

którego podstawowym narzędziem panowania była właśnie tajna policja polityczna (podobnie w wyroku TK, sygn. K 6/09). W związku z powyższym regulację w zakresie, w jakim wprowadza obniżenie świadczeń rentowych z tytułu inwalidztwa, należało uznać za zgodną z art. 2 Konstytucji. Powyższe ustalenia przemawiają również za uznaniem obniżenia świadczeń rentowych z tytułu inwalidztwa mającego związek z pracą na rzecz totalitarnego państwa za zgodne z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ustawodawca, wprowadzając nową procentową stawkę wysokości świadczenia emerytalnego i rentowego funkcjonariuszy, wziął pod uwagę konieczność zapewnienia im minimum socjalnego. Zagwarantowanie, że świadczenie jest wypłacane w kwocie minimalnej według orzeczonej grupy inwalidzkiej, stanowi realizację prawa, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji (por. wyrok TK, sygn. K 6/09). Konstytucyjny standard jest w tym obszarze wyznaczany przez powszechny system emerytalno-rentowy, a nie systemy preferencyjne, takie jak emerytury i renty mundurowe lub emerytury w obniżonym wieku, które nie należą do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, zagwarantowanego

w art. 67 ust. 1 Konstytucji (zob. wyroki TK z: 29 kwietnia 2008 r., sygn. P 38/06 i 3 marca 2011 r., sygn. K 23/09, OTK ZU nr 2/A/2011, poz. 8). Pomimo uznania, że prawo do świadczeń nieproporcjonalnie wyższych od uposażenia osób pracujących poza aparatem bezpieczeństwa PRL za okres od 1944 r. do 1990 r. zostało nabyte w sposób niegodziwy, ustawodawca nie pozostawił byłych funkcjonariuszy bez środków do życia, zapewniając im uposażenie na poziomie minimum socjalnego. Nie można zatem uznać, by stanowiło to nieproporcjonalną ingerencję w prawo do zabezpieczenia społecznego. Do naruszenia istoty prawa do zabezpieczenia społecznego w przypadku niezdolności do pracy ze względu na inwalidztwo dochodziłoby wtedy, gdyby byli funkcjonariusze, niezdolni do służby ze względu na stan zdrowia, zostali całkowicie pozbawieni świadczeń lub gdyby wysokość świadczeń rentowych uniemożliwiła uprawnionym zaspokojenie ich potrzeb życiowych co najmniej w podstawowym zakresie (podobnie w wyrokach TK z: 12 lutego 2008 r., sygn. SK 82/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 3, 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, 11 grudnia 2006 r., sygn. SK 15/06). Taka sytuacja nie ma miejsca. Kontrolowany przepis ustawy nie pozbawia funkcjonariuszy możliwości uzyskania świadczenia z zabezpieczenia społecznego w przypadku inwalidztwa i zwolnienia ze służby. Zmienia jedynie kwotę wypłacaną z tego tytułu, przewyższającą wartość wypłacanego świadczenia ponad wysokość, która nie pozwalałaby na zaspokojenie potrzeb życiowych w podstawowym zakresie. Jest to wysokość najniższej renty inwalidzkiej w danej grupie inwalidztwa, odpowiadająca wysokości kwot wypłacanych znacznej liczbie osób uposażonych z tego samego tytułu, które nie były funkcjonariuszami pracującymi na rzecz totalitarnego państwa. Należy wreszcie podkreślić, że bezzasadność zarzutu naruszenia istoty prawa do zabezpieczenia społecznego jest szczególnie widoczna w sytuacji, mającej miejsce w sprawie, na kanwie której wniesiono pytanie prawne. Rencista po siedmiu latach służby w organach totalitarnego państwa otrzymuje rentę w minimalnej wysokości, którą pobiera ponad 30 % osób dotkniętych niezdolnością do pracy w Polsce. Brak jest zatem podstaw do uznania, że kontrolowana regulacja narusza istotę prawa do zabezpieczenia społecznego w przypadku niezdolności do pracy ze względu na inwalidztwo”.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że w związku z podniesionymi w sprawie przez ubezpieczonego zarzutami natury konstytucyjnej dotyczącymi zgodności znowelizowanych przepisów z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, powziął także wątpliwości co do istnienia takiej zgodności. Niemniej Sąd Okręgowy wskazał,

że w zakresie wątpliwości jakie powziął, zostały one wyjaśnione w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2021 roku sygn. akt P 10/20, gdzie orzeczono,

że art. 22a. 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723) jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wprawdzie pytanie prawne zadane w tej sprawie dotyczyło wysokości renty inwalidzkiej funkcjonariusza, niemniej zdaniem Sądu Okręgowego, Trybunał wyraził swoje stanowisko w takim zakresie, że możliwym jest jego zastosowanie także dla potrzeb emerytury policyjnej.

Sąd Okręgowy wskazał, że biorąc pod uwagę wyżej powołane orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie przychylił się do zarzutów ubezpieczonego sprowadzających się do stwierdzenia, iż przepisy leżące u podstaw wydania zaskarżonej

decyzji naruszają wskazane normy i wzorce konstytucyjne oraz normy prawa międzynarodowego. Sąd Okręgowy wskazał, że nie znalazł podstaw do stwierdzenia,

że wprowadzony przez ustawodawcę przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej obniżający ubezpieczonemu wysokość świadczenia emerytalnego narusza art. 2 Konstytucji RP

i wynikających z niego: zasady zaufania do państwa i tworzonego przez niego prawa, zasady ochrony praw nabytych, zakazu retroakcji prawa i zasady sprawiedliwości społecznej, oraz art. 45 ust. 1 i 2 w zw. z art. 42 ust.1 i 3 Konstytucji w zw. z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Sąd Okręgowy nie znalazł także podstaw do stwierdzenia niezgodności ww. nowelizacji z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji

o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 14 Konwencji

o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W tym zakresie, na co zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny, podnosząc zarzut pogwałcenia praw i wolności człowieka i obywatela przypomnieć należy decyzję Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 14 maja 2013 w sprawie A. C. przeciwko Polsce, w której Trybunał wraził pogląd, że obniżenie przywilejów emerytalnych osobom, które przyczyniły się do utrzymywania władzy przez opresyjny reżim lub czerpały z niego korzyści, nie może być uważane za formę kary. W konsekwencji, mając na uwadze to stanowisko, jedynie w sytuacji, kiedy doszłoby do nieproporcjonalnego zastosowania wobec byłych funkcjonariuszy ograniczenia przysługujących im świadczeń można by mówić o naruszeniu ww. przepisów Konwencji. Tymczasem, ograniczenia te nie pozbawiają tych osób prawa do świadczeń a jedynie zrównują ze świadczeniami osób pozostających w powszechnym systemie emerytalnym.

Zgodnie z art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że sama Konstytucja stanowi inaczej. Sąd Okręgowy wskazał, że rację ma przy tym skarżący, że sąd – jako działający w granicach i na podstawie prawa (art.178 ust.1) - może stosować przepisy Konstytucji wprost, oczywiście o ile Konstytucja nie stanowi inaczej. Sąd I instancji wskazał, że podziela także pogląd, iż sąd powszechny może uznać, iż określona regulacja jest niezgodna z Konstytucją. Jednak zdaniem Sądu Okręgowego zauważyć trzeba, iż zgodnie ze wskazaniami orzecznictwa nie jest to możliwe w każdej sytuacji, lecz jedynie wtedy, gdy taka niezgodność jest oczywista.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w realiach niniejszej sprawy, biorąc pod uwagę wyroki Trybunału Konstytucyjnego TK sygn. akt K 6/09, z dnia 29.04.2008 r. sygn. akt P 38/06, z dnia 03.03.2011 r. sygn. akt K 23/09 nie można postawić tezy o oczywistej niezgodności kwestionowanych w sprawie norm z Konstytucją.

Wobec powyższego, zdaniem Sądu Okręgowego, ubezpieczony mógł mieć obniżoną emeryturę w oparciu o treść art. 15c ustawy zaopatrzeniowej poprzez przyjęcie po 0,0% za okresy służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej od 1 sierpnia 1972 roku do 31 lipca 1990 roku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony zarzucając:

1) naruszenie art. 8 ust. 2 Konstytucji RP przez jego niezastosowanie;

2) w konsekwencji powyższego niezastosowanie:

- art. 2 Konstytucji RP i wynikającej z niej zasady ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, pewności prawa, zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa, zasady ne bis in idem;
- art. 31 Konstytucji RP deklarującego zasadę równości i proporcjonalności;
- art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji deklarujących wyjątkową ingerencję w służące mi prawa do zabezpieczenia społecznego, uzasadnioną innymi ważnymi ościami i w sposób proporcjonalny;

ewentualnie:

3) naruszenie art. 13b i 15c ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straż Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin przez ich zastosowanie.

W oparciu o powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie odwołania i przyznanie mu świadczenia emerytalnego w wysokości sprzed zmiany zaskarżoną decyzją z uwzględnieniem dotychczasowych waloryzacji oraz o zasądzenie od organu kosztów postępowania według norm przepisanych. Ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji wskutek nierozpoznania istoty sprawy.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję w wysokości stawki minimalnej według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego jest nieuzasadniona.

W dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy..., na mocy której wprowadzono przepis art. 13b, ustalający katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji,

w których służba od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Nadto ustawa zmieniająca wprowadziła zasady ustalania wysokości policyjnej emerytury.

Zauważyć zatem należy, że w realiach niniejszej sprawy ustalone zostało, że odwołujący niewątpliwie w okresach od 1 sierpnia 1972 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy. Niespornym bowiem było, że ubezpieczony pełnił służbę kolejno na stanowiskach:

- inspektor Wydziału (...) (...) w S.
- starszy inspektor Wydziału (...) (...) w S.
- starszy inspektor Wydziału III (...) w S.
- kierownik sekcji Wydziału III (...) w S.
- zastępca naczelnika Wydziału III (...) w S.
- kierownik sekcji Wydziału (...) w S.

Wobec powyższego nie było ani podstaw faktycznych, ani prawnych, aby wobec ubezpieczonego nie zastosować art. 15c cyt. ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy..., skoro ubezpieczony pełnił służbę w okresie i w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy.

Sąd Apelacyjny, tak jak i Sąd Okręgowy, nie miał w powyższym zakresie wątpliwości co do prawidłowości zastosowania przez organ rentowy przepisów prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny, nie podzielił argumentacji odwołującego się w powyższym zakresie.

Sąd Apelacyjny również nie podzielił stanowiska zawartego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku, sygn. akt III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28, str. 65, www.sn.pl, www.sn.pl, Rzeczp., Biul. SN 2020 nr 9-10, Biul. SN - IP 2020 nr 9, Prok. i Pr. 2021 nr 4, poz. 58, KSAG 2021 nr 1, str. 136, Legalis), zgodnie z którą kryterium

„służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego organowi stosującemu przepisy art. 15c ustawy zaopatrzeniowej nie przyznano uprawnienia do kształtowania treści pojęcia "służba na rzecz totalitarnego państwa" w sposób dowolny.

Sąd Apelacyjny zwrócił w pierwszej kolejności uwagę, że zgodnie z dominującą obecnie zasadą wykładni, mimo jednoznaczności językowej, dopuszczalne jest kontynuowanie zabiegów interpretacyjnych i oddanie pierwszeństwa rezultatowi otrzymanemu wedle dyrektyw funkcjonalnych ale jedynie wtedy, gdy rezultat językowy burzy podstawowe założenia o racjonalności prawodawcy. Za niedopuszczalne należy uznać to w sytuacji, gdy 1) treść sformułowanej definicji legalnej jest jednoznaczna językowo; 2) jednoznaczny językowo przepis przyznaje jakimś podmiotom określone kompetencje (por. M. Zieliński, Wybrane zagadnienia wykładni prawa, PiP 2009, nr 6, s. 9) – co ma miejsce w niniejszym przypadku. Ustawodawca wskazał jednocześnie wyłączny rodzaj dowodu, który służyć ma ustaleniu spełnienia się przesłanek tworzących definicję legalną wskazanego pojęcia. Dowodem tym jest przewidziany w art. 13a ustawy zaopatrzeniowej dokument nazwany zaświadczeniem.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ustawa zawiera definicję legalną, z której wynika jednoznacznie, że okolicznościami przesądzającymi o kwalifikacji służby danej osoby, jako "służby na rzecz totalitarnego państwa" są wyłącznie ramy czasowe i miejsce pełnienia służby. W tym zakresie Sąd Apelacyjny jak i Sąd Okręgowy podzielają pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 14 października 2020 r. I OSK 3208/19

Od zasady, o której mowa w art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej ustawodawca przewidział wyjątek. Zezwolił bowiem ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych na wyłączenie stosowania tego przepisu w przypadku, gdy służba funkcjonariusza pełniona na rzecz totalitarnego państwa przed dniem 31 lipca 1990 r. była krótkotrwała, a po dniu 12 września 1989 r. rzetelnie wykonywał zadania i obowiązki, w szczególności z narażeniem zdrowia i życia. Ustawodawca uznał przy tym, że przesłanki te muszą być spełnione w stopniu kwalifikowanym, jako szczególnie uzasadniony przypadek.

Sąd Apelacyjny dalej zwrócił uwagę, że niezaprzeczalnie wolą ustawodawcy było doprowadzenie regulacji prawnych dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb wymienionych w ustawie do rozwiązania zgodnego ze sprawiedliwością społeczną poprzez zlikwidowanie przywilejów dla osób, którym takie przywileje, z tytułu wykonywania służby na rzecz totalitarnego państwa, nie należały się. Tym samym, zbędne jest dopatrywanie się podtekstów w definicji legalnej pojęcia "służba na rzecz totalitarnego państwa".

Założenie przyjęte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku, sygn. akt III UZP 1/20, iż służba ta powinna być oceniana indywidualnie i wymaga zbadania jej charakteru, stanowi zaprzeczenie woli ustawodawcy, a nadto nakłada na organ niewykonalny de facto obowiązek dowodowy, a tym samym czyni niemożliwą jego ocenę przez sąd.

Pogląd powielany w orzecznictwie, a także w piśmiennictwie prawniczym, zgodnie z którym "definicja ustawowa służby na rzecz totalitarnego państwa przedstawia się jako kryterium wyjściowe w analizie sytuacji prawnej indywidualnych funkcjonariuszy, mające w istocie konstrukcję obalonego ustawowego domniemania o aksjologicznej podstawie obejmowania wszystkich funkcjonariuszy pełniących służbę w czasie i miejscach wskazanych w ustawowej definicji restrykcyjnymi unormowaniami w zakresie ustalania wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego", a także ostateczna konkluzja wynikająca z przeprowadzonych następnie zabiegów interpretacyjnych, że "sam ustawodawca przyjmuje, że legalna definicja "służby na rzecz totalitarnego państwa" ma w istocie konstrukcję obalonego ustawowego domniemania, według którego osoby pełniące służbę odpowiadającą kryteriom zawartym w art. 13b w związku z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej, tj. pełniące służbę w określonym czasie w ramach określonych stosunków służbowych, nie podlegają ogólnym regulacjom art. 15, art. 22 i art. 24 ustawy, skoro wyraźnie przewidział, że również w stosunku do osób, które pełniły "służbę na rzecz totalitarnego państwa" w rozumieniu art. 13b w związku

z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej, lecz działały w opozycji do zadań i funkcji ustrojowych państwa tego rodzaju, restrykcyjne unormowania art. 15c, art. 22a i art. 24a ustawy mogą nie mieć zastosowania" i że tym samym "konieczne staje się odkodowanie pełnej treści pojęcia służby na rzecz totalitarnego państwa" - w ocenie Sądu Apelacyjnego nie znajduje oparcia w przepisach ustawy zaopatrzeniowej odczytywanych w zgodzie z konstytucyjnymi zasadami wyznaczającymi standardy demokratycznego państwa.

Ustawodawca, poza ścisłą definicją legalną odwołującą się do przejrzystych i jednoznacznych kryteriów nie upoważniających do jakiegokolwiek dalszej interpretacji, wprowadza rozwiązania ustawowe, które wypełniają wymagane od ustawodawcy standardy demokratycznego państwa prawnego, a w szczególności realizują wymóg tworzenia takich regulacji prawnych, które pozostają w zgodzie z zasadą sprawiedliwości społecznej.

Przede wszystkim ustawodawca pozwala na wyłączenie z katalogu osób poddanych generalnej zasadzie, o której mowa w art. 15c ust. 1, art. 22a ust. 1 i 24a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej tych osób, które udowodnią, że przeciwdziałały swoją działalnością totalnemu ustrojowi (art. 15c ust. 5 i 6 i odpowiednio art. 22a ust. 5 oraz art. 24a ust. 6 ustawy zaopatrzeniowej). Jest to regulacja na tyle jasno skonstruowana, że nie wymaga odwoływania się do wykładni funkcjonalnej czy systemowej.

Jako niezrozumiałe wydaje się zatem poszukiwanie możliwości uzyskania tożsamego rezultatu, poprzez niedozwoloną modyfikację definicji legalnej. Przypomnieć bowiem trzeba, że uprawnienie sądu do wykładni prawa kończy się tam, gdzie zaczyna się tworzenie nowej normy prawnej w toku stosowania prawa.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie stanowi naruszenia powszechnej zasady równości lub proporcjonalności świadczeń uzyskiwanych z zaopatrzenia emerytalno-rentowego służb mundurowych przez osoby pełniące służbę na rzecz totalitarnego państwa, które stosowały bezprawne, niegodne lub niegodziwe akty lub metody przemocy politycznej wobec innych obywateli, w porównaniu do standardów świadczeń uzyskiwanych z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego służba w organach totalitarnej państwowej przemocy politycznej, w warunkach demokratycznego państwa prawnego nie może być tytułem do dalszego utrzymywania lub korzystania z przywilejów uzyskanych z nielegalnej, niegodnej lub niegodziwej służby z natury rzeczy i z punktu widzenia podstawowych, bo przyrodzonych naturze ludzkiej standardów prawnych i obywatelskich demokratycznego państwa prawnego, tj. przywilejów z tytułu służby w organach, które w istocie rzeczy były strukturami niebezpieczeństwa państwa totalitarnego, przeznaczonymi do zwalczania ruchów niepodległościowo-wolnościowych i demokratycznych dążeń oraz aspiracji do odzyskania lub przywrócenia podstawowych praw i wolności obywatelskich.

Odpowiada to konstytucyjnym zasadom urzeczywistniania nie tylko zasady sprawiedliwości społecznej, ale realizuje ustawodawczy i jurysdykcyjny obowiązek zapewnienia reguł elementarnej przyzwoitości, które wymagają, aby przywileje zaopatrzeniowe sprawców lub uczestników systemu zniewolenia i stosowania totalitarnych represji politycznych uzyskane w okresach i z takiego nielegalnego, niegodnego lub niegodziwego tytułu, nie odbiegały znacząco od standardów świadczeń emerytalno-rentowych wynikających z powszechnego systemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Z bezprawnego tytułu i okresów uczestnictwa w zwalczaniu przyrodzonych praw człowieka i narodu oraz podstawowych wolności obywatelskich nie sposób prawnie ani racjonalnie wywodzić żądania utrzymania niesłusznie, niegodnie lub niegodziwie nabytych przywilejów z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych. Tak uzyskane przywileje nie podlegają ochronie w demokratycznym porządku prawa krajowego, wspólnotowego i międzynarodowego, ponieważ osoby zwalczające przyrodzone prawa człowieka i narodu oraz podstawowe wolności obywatelskie nie mają prawa podmiotowego ani tytułu moralnego domagania się utrzymania przywilejów zaopatrzeniowych za okresy zniewalania dążeń niepodległościowych, wolnościowych

i demokratycznych narodu polskiego (orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 stycznia 2012 roku, K 39/09, z dnia 24 lutego 2010 roku, K 6/09, z dnia 11 lutego 1992 roku, K 14/91, z dnia 23 listopada 1998 roku, SK 7/98, z dnia 22 czerwca 1999 roku, K 5/99).

Sąd I instancji słusznie wziął również pod uwagę, że w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2021 roku (sygn. akt P 10/20), stwierdzono, że art. 22a ust. 2 cyt. wyżej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy [...], jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższy wyrok dotyczył co prawda policyjnej renty inwalidzkiej, lecz w uzasadnieniu Trybunał zwrócił uwagę na istotne kwestie mające znaczenie także w niniejszej sprawie.

W konsekwencji powyższych rozważań ocenić należało, że zaskarżona decyzja była zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, co do których Sąd Apelacyjny i Sąd Okręgowy nie odnalazły przesłanek do odmowy ich zastosowania. Jak już wyżej wskazano ratio legis rozwiązań wprowadzonych nowelizacją z 2016 roku jest obniżenie świadczenia jako wynik świadomego i dobrowolnego udziału ubezpieczonego w służbach bezpieczeństwa państwa o strukturze komunistyczno-totalitarnej, które zwalczały najbardziej podstawowe, bo przyrodzone prawa człowieka i wolności obywatelskie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego już samo zgłoszenie gotowości do służby w tym aparacie, musiało się wiązać ze świadomością uczestniczenia w jego represyjnej działalności, a zarazem wspierania dalszego funkcjonowania reżimu totalitarnego. Sam ten fakt, niezależnie od oceny indywidualnego zaangażowania w konkretną działalność represyjną, usprawiedliwiał w przekonaniu Sądu Apelacyjnego likwidację przywilejów byłych funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa. Byli funkcjonariusze wiedząc jaki jest obecnie stan archiwów a dokładnie braki w materiałach archiwalnych wynikające

z masowego niszczenia dokumentów organów bezpieczeństwa państwa przed ich przejęciem przez Instytut Pamięci Narodowej powołują się na brak obciążających ich dowodów. Niszczenie zasobu archiwalnego miało kilka etapów. W pierwszej kolejności, jeszcze zanim się zajęto aktami operacyjnymi, zaczęto się szykować do usunięcia części kartotek, które były układem nerwowym SB – zawierały informacje o ludziach jakkolwiek interesujących służby oraz o ich statusie (np. osoby rozpracowywanej czy tajnego współpracownika), a także odesłanie do akt. Materiały Biura C zaczęły być usuwane lub klasyfikowane do usunięcia jeszcze w czerwcu 1989 r. Następnie podzielono karty rejestracyjne na trzy kategorie: do zachowania, wydzielenia bądź zniszczenia. W czasie trwania operacji zniszczono około 55 tys. kart, ponadto przeznaczono do likwidacji kolejne 470 tys., które ostatecznie nie zostały jednak zniszczone. Część dokumentacji została przemieszczona (...). 31 stycznia 1990 r. C. K. wydał rozkaz: „zabraniam – aż do odwołania – niszczenia wszelkich roboczych, operacyjnych i archiwalnych dokumentów”. Można przyjąć, że do momentu wydania rozkazu zdołano się pozbyć zasadniczej części akt, na których zależało kierownictwu i funkcjonariuszom. A. Z., szef Biura Ewidencji i Archiwum (...), stwierdził później, że usunięto 50–60 proc. teczek personalnych, chociaż nie we wszystkich regionach po tyle samo. Na przykład w G. wybrakowanie sięgało 95 proc. (T. K. „Koniec imperium MSW. Transformacja organów bezpieczeństwa państwa 1989–1990”, cyt. za (...)) Istotne są nie tylko akta osobowe (z których nigdy – także obecnie - nie wynika udział funkcjonariusza/pracownika w konkretnych działaniach jego resortu) ale także akta konkretnych postępowań, zwerbowanych tajnych współpracowników a zwłaszcza osób, których działania SB dotyczyły.

Należy też wskazać, że działania organów bezpieczeństwa państwa miały charakter systemowy. Czyny poszczególnych funkcjonariuszy z pozoru nieszkodliwe i nieistotne tworzyły opresyjny system, w którym dopuszczano się też czynów zbrodniczych. Z tych też powodów ustalanie indywidualnej odpowiedzialności poszczególnych funkcjonariuszy jest niecelowe, gdyż dopiero suma poszczególnych działań funkcjonariuszy tworzyła system uznany powszechnie za bezprawny. W sytuacji, gdy jak powyżej wskazano dokumenty organów bezpieczeństwa państwa w szczególności na początku lat 1989 - 1990 były niszczone na masową skalę oraz zważywszy na fakt, że nie wszystkie przestępcze działania znalazły odzwierciedlenie w dokumentach organów, ustalanie indywidualnych przewinień funkcjonariuszy na podstawie dokumentów znajdujących się w archiwum IPN jest niemożliwe i niecelowe (stanowisko IPN).

Sąd Okręgowy skrupulatnie przedstawił zakresy działań jednostek, w których ubezpieczony pełnił służbę, jak również przytoczył obowiązki, jakie wykonywał na poszczególnych stanowiskach.

Brak jest jakichkolwiek wątpliwości co do przedmiotu działań jednostek, w których służbę pełnił ubezpieczony, zaś lektura materiałów źródłowych wskazuje wprost, że służyły one utrzymaniu sowieckiej dominacji w państwie, przy jednoczesnym gwałceniu praw obywateli.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny uznał zarzuty apelacyjne za całkowicie nieuzasadnione. W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowo Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska ubezpieczonego co do niekonstytucyjności omawianych przepisów. Nowelizacja nie naruszyła również żadnych aktów prawa międzynarodowego.

Zatem na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację ubezpieczonego jako niezasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy koszt ustanowienia zastępstwa procesowego, który w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym wynosi kwotę 240 zł zgodnie z § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).